

**AQAR, IIQA & SSR Preparation Under Revised
Assessment and Accreditation Framework**

**NAAC Bangalore Sponsored
National Seminar (Proceedings)**

: Editor :

Dr. S. N. Kamat

Dr. R. B. Patil

Book No. 38

**AQAR, IQA & SSR Preparation
Under Revised Assessment and
Accreditation Framework**

**: Editor : Dr. S. N. Kamat
Dr. R. B. Patil**

ISBN 978-93-89517-27-9

Suman Prakashan

*304, wing c, Shiddhivinayk Apartment,
Sutmil Road, Latur: - 413512
Mob. 8600881127*

**© Copyright
Authors 2020**

**First Editon
14 February 2020**

**Offset
Arty Offest, Latur**

**DTP
Rohit Computer's, Latur**

**Front Page Design
Virus Gulve**

*Note : All rights reserved. No part
of this publication may be repro-
duced, distributed or transmitted
in any form or by any means, in-
cluding photocopying, recording,
or other electronic or mechanical
methods, without the written per-
mission of the publisher and the
Author.*

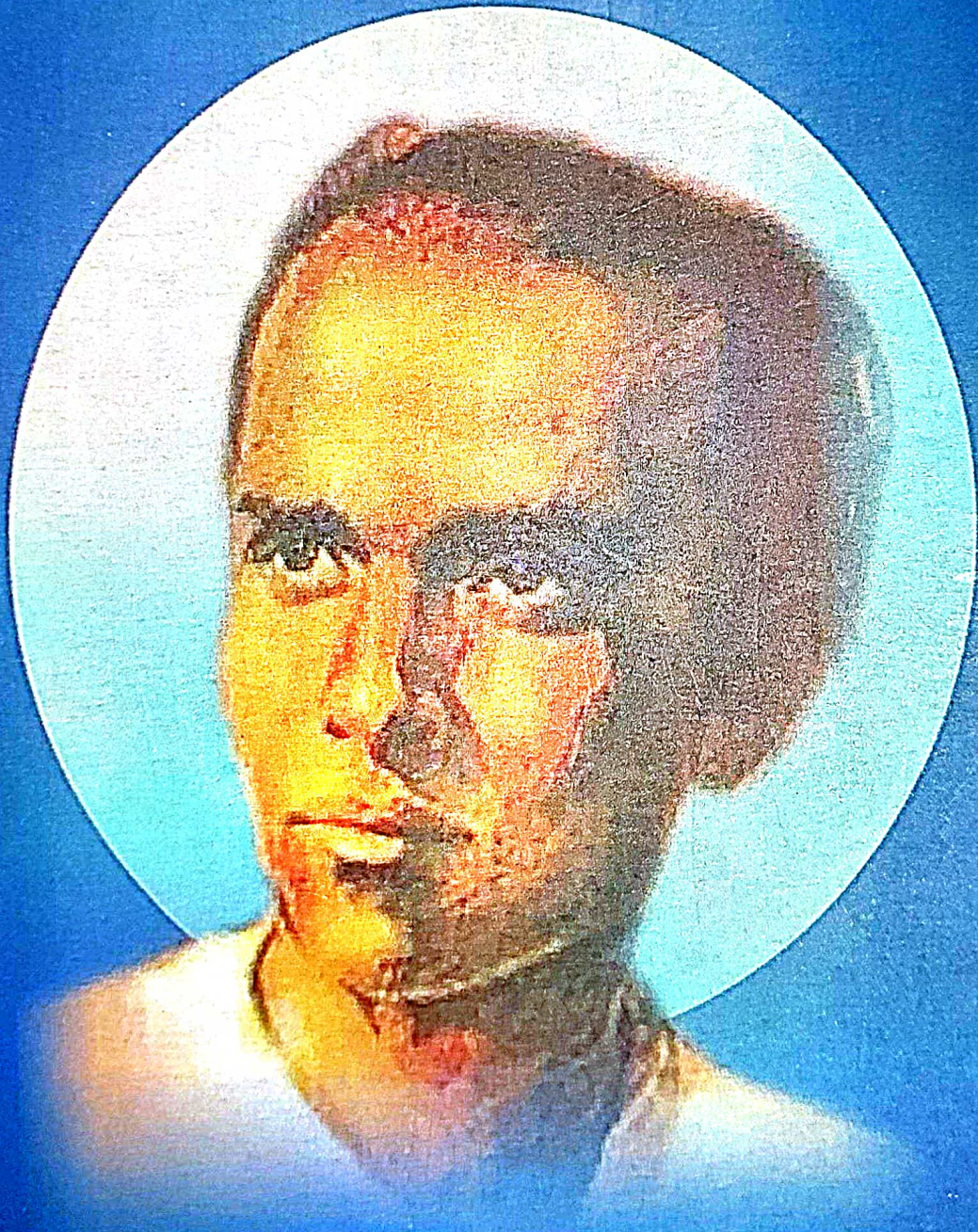
INDEX

1. Assessment & Accreditation Process of
NAAC in Revised Accreditation Framework 09
Dr. D.K.Kamble, Mr. Ravikumar K.
2. New Trends in Teaching and Learning in
Higher Education 20
Prof. Rajendra B. Shintre
3. Green Audit For Environmental Sustainability -
Procedures And Methodology - An Overview 32
Dr. M. S. Kurani
4. Analysis of Awareness About Green Auditing
Among Students : A Case Study of Malad 37
Dr. Moushumi Datta
5. Analysis of Higher Education and College
Environment through IQAC 45
Prof. Dr. Rajaram Patil
6. A study of the role of Teacher as Mentor
..... 50
Dr. Diwakar Dhondu Kadam
7. Gender Audit: Identifying Gender Patterns
in Higher Education 57
Arunima Bhattacharya
8. Creating Green Campus through Roof-top
Solar Pv System-A Case Study. 64
Dr. Dattaguru G. Joshi
9. Role Of Naac In Promoting Quality
In Higher Education 71
Dr. Prakash B. Holer
10. Importance of National Assessment and
Accreditation Council (NAAC) to Maintain
the Quality Education in India 83
Prof. Karanjkar Sanjay Madhukar
11. Employability and Entrepreneurship in
Higher Education 89
Dr. Bajirav Yashvant Dafale

12.	The Role of AAA in Enhancing Quality in HEL. Prof. Vinodsinh Patil	 93
13.	A Study of Higher Education in India Prof. Santosh M. Akhade	 97
14.	A Study of Educational Management & Leadership Prof. Radhika Sawant	 100
15.	Role Of College Libraries For Naac Accreditation : A Special Reference To Effect Of I.C.T. On Indian Libraries In Higher Education System In India Shri. Kishor Manikrao Waghmare	 109
16.	NAAC-A Golden opportunity for the transformation of the Institute and the Individuals Dr. H. M. Pednekar	 116
१७.	कमवा आणि शिका : शिक्षणाचा नवा पॅटर्न प्रा.डॉ. बी.पी. बोंगार्डे	 119
१८.	भारतातील उच्च शिक्षण प्रणाली व सध्याची स्थिती प्रा.डॉ.डी.बी.ताडेराव	 123
१९.	शिक्षणाचे खाजगीकरण प्रा. जगदीश पांडुरंग राणे	 128
२०.	जागतिकीकरण आणि शिक्षण व्यवस्था प्रा. रुपाली धोंडू माने	 132
२१.	उच्च शिक्षणामध्ये ग्रंथालयाचे महत्त्व डॉ. विद्या शरद मोदी	 136
२२.	शिक्षा केनिजीकरण का षडयंत्र डा. संतोष रायबोले	 141
२३.	दलित वंचितांच्या शिक्षणाविषयी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची भूमिका डॉ. सतीश कामत	 146

Literary Emperor Anna Bhau Sathe

Editor

Dr. D. B. Taderaao

Dr. Satish Kamat

Literary Emperor Anna Bhau Sathe

Editor

Dr. Tadera D. B.

Dr. Satish Kamat

© All rights reserved

First Edition

01st June 2020

Published By

Shivani Publication,

Hadpsar, Pune

Mob. 9011320659

ISBN- 978-93-85426-58-2

Cover Page Design & Typesetting

Mr. Santosh Rane, Kankvali

Prize

Rs. 300/-

Note : Editors and publishers not be agree with the thought Presented by individual writer in the Editor Book. The concerning writer will be responsible in case of authenticity of this Research paper.

INDEX

S.No.	Particulars	Page No.
1	Visions of Anna Bhau Sathe in the Indian Labour Movement : The Contemporary Relevance Guptajit Pathak	12
2	Anna Bhau Sathe's Contribution in Literary Work Dr. Gorakhnath P. Phasale	16
3	The Impact of Visual Stimuli Towards Emotional Perception : A Study of Anna Bhau Sathe Aditi Deka	22
4	Anna Bhau Sathe : A Marxist Writer in Marathi Prof. Vinodsinh Vilasrao Patil	28
5	A Study on Anna Bhau Sathe Dr. P.Senrayaperumal	39
6	The Female Character in Anna Bhau Sathe's Novel Prof. Santosh Akhade	42
7	Realistic Literature of Lokshahir Anna Bhau Sathe Prof. Sonkamble M. L.	45
8	Anna Bhau Sathe's Gold from the Grave : A Modern Myth Dr. Gajanan P. Patil	51
9	Anna Bhau Sathe's Fakira: A Novel of Class Conflict Prof. Vijay C. Thange	58
10	A Note on Russia Visit by Anna Bhau Sathe Dr Shaikh Musak Rajjak	64
11	Representaton of Dalits in the Novel 'Warnecha Wagh' : Anna Bhau Sathe's Observation on Casteism and Religions Mr. Mandlik B. M.	71

26	अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील स्त्री व्यक्तिरेखा डॉ. हर्षानंद पंजाबराव खोब्रागडे	152
27	अण्णा भाऊ साठे यांचे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील योगदान प्रा. अरुण आलेवार	156
28	अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील मार्क्सवाद डॉ. श्याम पूंडलिकराव पाटील	163
29	संघर्ष - अण्णाभाऊ साठे यांच्या साहित्य उगमातील विशेष पैलू प्रा. कामराज आर. रामटेके	166
30	अण्णा भाऊ साठे उपेक्षेतांच्या जीवनाचे वास्तव चित्र करणारे पहिले साहित्यिक डॉ. आचोले. पी. बी.	173
31	संयुक्त महाराष्ट्राचा लढा आणि अण्णा भाऊ साठे यांचे योगदान प्रा. संध्या एम. पाटील	177
32	अण्णा भाऊ साठे यांचे ऐतिहासिक पोवाडे प्रा. रुपाली धोंडू माने	180
33	कथाकार अण्णा भाऊ साठे प्रा. प्रमोद दत्तात्रय शेते	187
34	अण्णा भाऊ साठे यांचे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील योगदान कु. प्रणाली पाटील	191
35	मराठी साहित्यातील युगप्रवर्तक अण्णा भाऊ साठे प्रा. प्रेरणा एल. चव्हाण	194
36	अण्णा भाऊ साठे यांच्या कादंबरीतील नायिका प्रा. ईश्वर ढोले	197
37	साहित्यरत्न, लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांचे कादंबरीविश्व डॉ. बाळासो आण्णा सुतार	208
38	अण्णा भाऊ साठे यांचे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत योगदान परदेशी भगवान ईश्वरलाल	216
39	अण्णा भाऊ साठे यांचे सामाजिक योगदान डॉ. दिपक वामनराव सुर्यवंशी	219
40	अण्णा भाऊ साठे यांचे साहित्य विश्व : एक ऐतिहासिक सिंहावलोकन डॉ. प्रकाश पवार	222

महामानव समजून घेताना... चरित्र ग्रंथमाला

क्रांतीगुरु वस्ताद लहुजी साळवे

जीवन आणि कार्य

प्रा. डॉ. राज ताडेरव

क्रांतीगुरु वस्ताद लहुजी साळवे : जीवन आणि कार्य

प्रा. डॉ. राज ताडेराव

Krantiguru Vastad Lahuji Salve : Jivan Aani Karya

Pra. Dr. Raj Taderaao

कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय, फोंडाघाट

ता. कणकवली जि. सिंधुदुर्ग

मो. नं. ९४२०१८५७७२

प्रकाशक

धम्म भवन चॅरिटेबल ट्रस्ट, कोल्हापूर

संवाद प्रकाशन प्रा. लि.

८७३, क/२, सी वॉर्ड, सिद्धीश्री प्लाझा,

राजाराम रोड, कोल्हापूर - ४१६००२

मो. ०९८२२४७२१०९, ०९८९०५५४३४०

anilnirmiti@gmail.com

प्रथमावृत्ती : २६ जानेवारी २०२०

मुखपृष्ठ : अनिकेत कांबळे

मुद्रक : मिरर ऑफसेट, कोल्हापूर

ISBN : 978-93-87322-67-1

किंमत : ३५/- रु.

धम्म भवन चॅरिटेबल ट्रस्ट, कोल्हापूर

करुणा मिणचेकर - ०९९२१८६४१२९

दयानंद ठाणेकर - ०८७८८१०३८७७

विमल पोखर्णीकर - ०९६६५४६८६६२

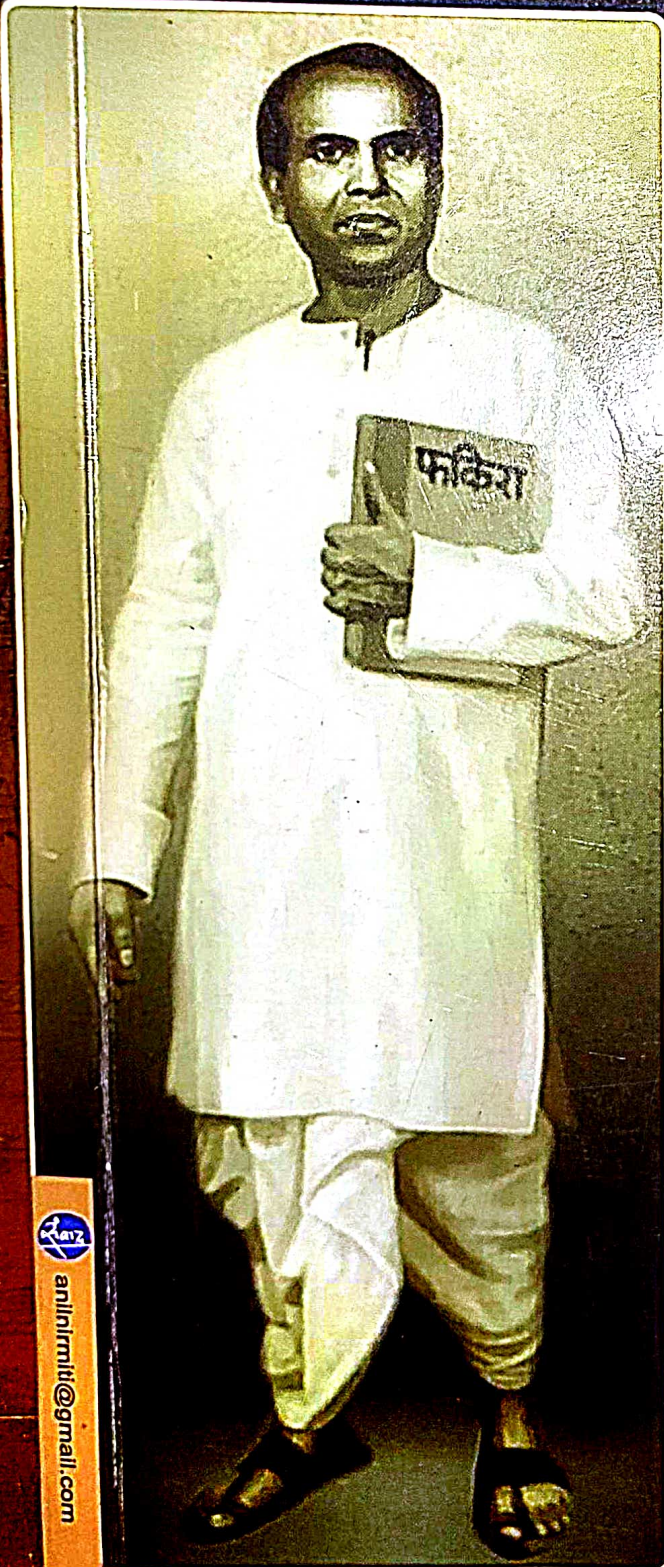
शोभा चाळके - ०७४४७४७६६६७

अनिल म्हमाने - ०९८२२४७२१०९

सर्वव्यापी अण्णा भाऊ

संपादक

डॉ. देविदास हारगिले, डॉ. नागेश सुर्यवंशी
डॉ. सोमनाथ कदम, डॉ. राज ताडेरार

anilnrmil@gmail.com

सर्वव्यापी अण्णा भाऊ
डॉ. देविदास हारगिले, डॉ. नागेश सुर्यवंशी
डॉ. सोमनाथ कदम, डॉ. राज ताडेराव
भ्रमणध्वनी- ९४२३७३१३८२

प्रकाशक
अनिल म्हमाने/शोभा चाळके
संचालक
संवाद प्रकाशन प्रा. लि.
८७३, क/२, सी वॉर्ड, सिद्धीश्री प्लाझा,
राजाराम रोड, कोल्हापूर- ४१६००२
मो. ०९८२२४७२१०९, ०९८९०५५४३४०
Email-anilnirmiti@gmail.com

प्रथमावृत्ती : २७ मे २०२०
मुखपृष्ठ : गंगाधर म्हमाने
मुद्रक : मिरर ऑफसेट, कोल्हापूर

ISBN : 978-93-87322-79-0

स्वागतमूल्य : रु. ३५०/-

मुद्रक मिरर ऑफसेट, कोल्हापूर

अनुक्रम

संपादकीय / ०७

१. जगण्यासाठी लढणाऱ्यांच्या अण्णा भाऊ साठे यांच्या कथा / १७
आचार्य प्र. के. अत्रे
२. अण्णा भाऊ साठे : वर्गीय व जातीय साहित्य / २१
काँ. शरद पाटील
३. अण्णा भाऊ साठे संपूर्ण क्रांतिकारी कलावंत / ३४
डॉ. बाबुराव गुरव
४. अण्णा भाऊ-माक्सकडून आंबेडकरांकडे / ४७
डॉ. मिलिंद आव्हाड
अनुवाद : प्राचार्य डॉ. एच. व्ही. देशपांडे
५. अण्णा भाऊ साठे : भारतीय सांस्कृतिक क्रांतीचे ऊर्जास्रोत / ५९
डॉ. दिलीप चव्हाण
६. अण्णा भाऊ : भारताचा मॅक्सिम गॉर्की / ७५
प्रा. चंद्रकुमार नलगे
७. पहिले दलित साहित्य संमेलन व अण्णा भाऊ साठे / ८०
प्राचार्य डॉ. माधवराव गादेकर
८. मानवतेची अभंगगाथा : अण्णा भाऊ साठे / ८७
डॉ. राजकुमार मस्के
९. माझा रशियाचा प्रवासामधून चित्रित झालेले
अण्णा भाऊंच्या व्यक्तीमत्वाचे विशेष / ९८
डॉ. सुशीलप्रकाश चिमोरे
१०. समाजसत्तावादी विचारवंत : अण्णा भाऊ साठे / १०९
डॉ. सुनील भिसे
११. अण्णा भाऊंचे साहित्य : इतिहासाचे स्रोत / ११६
डॉ. बी. पी. बोंगाई
१२. जातपितृसत्तेला सुरूंग लावणारी वैजयंता कादंबरी / १२१
प्रा. आरती गायकवाड
१३. विज्ञाननिष्ठ विचारवंत : अण्णा भाऊ साठे / १२७
डॉ. सोमनाथ कदम
१४. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे लोकनायक काँ. अण्णा भाऊ साठे / १३३
डॉ. राज ताडेरव

१५. अक्षर साहित्याचा निर्माता : अण्णा भाऊ साठे / १४१
विद्या राईकवार
१६. साहित्यरत्न अण्णा भाऊ साठे आणि माझी मैना लावणी / १६१
सुनिल हेतकर
१७. अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील तत्वज्ञान / १७१
डॉ. देविदास हारगिले
१८. अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील मुस्लीम समाजजीवन / १७६
डॉ. राजेखान शानेदिवान
१९. प्रतिभावंत लेखक आणि कलावंत-अण्णा भाऊ साठे / १८५
डॉ. नागेश सुर्यवंशी
२०. लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे आणि त्यांचे पोवाडे / १८९
रमेश सावंत
२१. अण्णा भाऊ साठे आणि छत्रपती शिवाजी महाराज / १९४
डॉ. शरद गायकवाड
२२. प्रगत साहित्य चळवळीचे जनक : अण्णा भाऊ / २०५
रागिणी लडगे
२३. लोकनाटयाचे जनक : अण्णा भाऊ साठे / २१२
शंकर गच्चे
२४. उपेक्षितांचा आवाज : अण्णा भाऊ साठे / २२०
सुदेश भालेराव
२५. लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे एक अजरामर साहित्यिक / २३६
प्रा. दशरथ रसाळ
२६. अण्णा भाऊंच्या इनामदार नाटकातील न्यायी संघर्ष / २४२
डॉ. जयद्रथ जाधव
२७. मानवतावादी विचारवंत : अण्णा भाऊ साठे / २४९
डॉ. विठ्ठल भंडारे
२८. पुरोगामी लेखक : अण्णा भाऊ साठे / २५२
प्रा. श्रीमंत दोरवे
२९. अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील परिवर्तनशील विचार / २५६
डॉ. लहू वाघमारे
३०. अण्णा भाऊ साठे यांच्या कथेतील स्त्रीचित्रण / २६३
प्रा. सीमा हडकर
३१. अण्णा भाऊ साठे यांच्या कादंबरीतील फकीरा एक संघर्षमय कथानक / २६८
प्रा. जगदीश राणे

थोर समाजसुधारक क्रांतिगुरू
लड्डुजी साळवे

डॉ. राज ताडेरारव

थोर समाजसुधारक

क्रांतीगुरू लहुजी साळवे

लेखक - डॉ. राज भुजंगराव ताडेराव

**Thor Samajsudharak
Krantiguru Lahuji Salve**

- Dr. Raj Bhujangrao Tadera

© सर्व हक्क सुरक्षित

प्रथमावृत्ती : १४ नोव्हेंबर, २०२०

प्रकाशक :

शिवानी प्रकाशन

डी-८, पंकज पार्क, सर्व्हे नं. १६६,

माळवाडी, हडपसर, पुणे.

मो.नं. ९०११३२०६५९

ISBN : 978-93-85426-59-9

मुखपृष्ठ :

श्री. संतोष घोंगडे, पुणे

अक्षरजुळवणी :

श्री. संतोष राणे, कणकवली

मूल्य : रु. २५०/-

अनुक्रमणिका

प्रकरण १ ले : लहुजी साळवे कालीन परिस्थिती (पृ. क्र. ११ ते पृ. क्र. ४३)

१.१ प्रस्तावना/ १.२ सामाजिक परिस्थिती/ १.२.१ कुटुंबसंस्था/
१.२.२ धार्मिक जीवन/ १.२.३ ग्रामव्यवस्था/ १.२.४ भटक्या
विमुक्त जाती व आदिवासी जमाती/ १.२.५ बलुतेदारी व आलुतेदारी
पद्धत/ १.२.६ जातीयता/ १.२.७ अस्पृश्यता/ १.२.८ गुलामगिरी/
१.२.९ वेठबिगारी/ १.२.१० ब्रिटिशकालीन गुन्हेगार जाती/
१.२.११ स्त्रियांचा दर्जा/ १.२.१२ विवाहसंस्था/ १.२.१३ पोषाख
व घरे/ १.२.१४ सण, समारंभ व मनोरंजन/ १.३ शैक्षणिक
परिस्थिती/ १.३.१ पेशवेकालीन शिक्षण/ १.३.२ ब्रिटिशकालीन
शिक्षण/ १.३.३ ख्रिश्चन मिशनऱ्यांचे शैक्षणिक कार्य/
१.३.४ समाजसुधारकांचे शैक्षणिक कार्य/ १.३.५ अस्पृश्यांची
शैक्षणिक वाटचाल/ १.३.६ स्त्री शिक्षणाची वाटचाल/ संदर्भ.

प्रकरण २ रे : साळवे घराण्याचा पूर्वतिहास व लहुजी साळवे यांचा
उदय (पृ. क्र. ४४ ते पृ. क्र. ६२)

२.१ प्रस्तावना/ २.२ साळवे घराण्याचा पूर्वतिहास/ २.२.१ थोरले
लहुजी साळवे / २.२.२ यशवंत साळवे / २.२.३ राघोजी साळवे/
२.३ लहुजी साळवे यांचा जन्म व बालपण/ २.४ लहुजी साळवे
यांची मल्लविद्या/ २.५ पेशव्यांच्या सैन्यात नोकरी/ २.६ लहुजींच्या
लग्नाची तयारी व आईचे निधन/ २.७ खडकीचे युद्ध व राघोजीचे
बलिदान / २.८ स्वराज्याच्या पुर्नस्थापनेची प्रतिज्ञा/ २.९ कोरेगाव
भिमा येथील लढाई व लहुजी साळवे यांची भूमिका/ २.१० मृत
सैनिकांच्या नातेवाईकांचे सांत्वन व पुण्यातील वास्तव्य/ संदर्भ.

प्रकरण ३ रे : लहुजी साळवे यांचे भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यास पूरक कार्य
(पृ. क्र. ६३ ते पृ. क्र. ८३)

३.१ प्रस्तावना/ ३.२ लहुजी साळवे यांचे क्रांतिकारी कार्य/
३.२.१ सशस्त्र तालमीची स्थापना/ ३.२.२ लहुजी साळवे यांचे गुप्त
लष्करी प्रशिक्षण केंद्र/ ३.३ ब्रिटिश सत्तेच्या विरोधातील उठाव व
लहुजी साळवे यांचा सहभाग/ ३.३.१ रामोशी उठावास मदत/

३.२.२ आदिवासी उठावास मार्गदर्शन/ ३.२.३ शेतकरी उठावास प्रोत्साहन/ ३.४ इ.स. १८५७ च्या उठावातील लहुजी साळवे यांचा सहभाग/ ३.४.१ पुणे येथील उठावात सहभाग/ ३.४.२ सातारा येथील उठावास साह्य/ ३.४.३ उत्तर भारत उठावातील योगदान/ संदर्भ.

प्रकरण ४ थे : लहुजी साळवे यांचा सामाजिक क्षेत्रातील सहभाग
(पृ. क्र. ८४ ते पृ. क्र. ९८)

४.१ प्रस्तावना/ ४.२ अस्पृश्यता निवारण/ ४.३ समाज कंटकांपासून फुले दाम्पत्याचे संरक्षण/ ४.४ मानवतावादी धर्माचा पुरस्कार/ ४.५ अनिष्ट प्रथेविरुद्ध लढा/ ४.६ पुरोहितशाही व भोंदूगिरीला विरोध/ ४.७ अस्पृश्यांच्या एकीकरणाचे प्रयत्न/ ४.८ स्त्री सुधारणांबाबत जागृती/ ४.९ अस्पृश्यांसाठी सार्वजनिक विहिरींची उभारणी/ ४.१० शिवाजी महाराजांची समाधी व लहुजी साळवे/ संदर्भ

प्रकरण ५ वे : लहुजी साळवे यांचे शैक्षणिक क्षेत्रातील योगदान
(पृ. क्र. ९९ ते पृ. क्र. ११३)

५.१ प्रस्तावना/ ५.२ अस्पृश्यांना शिक्षण/ ५.३ अस्पृश्यांच्या शाळेचे प्रचारक/ ५.४ स्त्री शिक्षणास प्रोत्साहन/ ५.५ तालमीत शाळेची स्थापना/ ५.६ शैक्षणिक विरोधकांचा समाचार/ ५.७ शिक्षकांना अभय/ ५.८ शाळेसाठी आर्थिक मदत व ग्रंथालयाची उभारणी/ ५.९/ अस्पृश्य बांधवांसाठी प्रौढ शिक्षणाची सुरुवात/ संदर्भ

प्रकरण ६ वे : लहुजी साळवे आणि सत्यशोधक समाज
(पृ. क्र. ११४ ते पृ. क्र. १२१)

६.१/ प्रस्तावना/ ६.२ सत्यशोधक समाजाच्या स्थापनेत सहभाग/ ६.३ सत्यशोधक समाजाचे प्रवर्तक व संरक्षक/ ६.४ अस्पृश्य समाजात सत्यशोधक समाजाचा प्रसार/ ६.५ स्वामी दयानंद सरस्वती यांना संरक्षण/ ६.६ सत्यशोधक पद्धतीने अंत्यसंस्कार/ संदर्भ

प्रकरण ७ वे : लहुजी साळवे व महाराष्ट्रातील समाजसुधारक संबंध
(पृ. क्र. १२२ ते पृ. क्र. १३७)

७.१ प्रस्तावना/ ७.२ महात्मा जोतीराव फुले/ ७.३ सावित्रीबाई फुले/ ७.४ सदाशिव गोवंडे/ ७.५ सखाराम पराजंपे/ ७.६ मोरो विठ्ठल वाळवेकर/ ७.७ रानबा गायकवाड (महार)/ ७.८ उस्मान

शेख/ ७.९ फातिमा शेख/ ७.१० गणू शिवजी साळवे (मांग)/
७.११ धुराजी आपाजी (चांभार)/ ७.१२ मुक्ता साळवे/ संदर्भ

प्रकरण ८ वे : लहुजी साळवे आणि समकालीन क्रांतिकारक व शिष्य
(पृ. क्र. १३८ ते पृ. क्र. १५५)

८.१ प्रस्तावना/ ८.२ सत्तू नाईक/ ८.३ आद्यक्रांतिकारक उमाजी
नाईक/ ८.४ राघोजी नाईक/ ८.५ भागोजी नाईक/ ८.६ नानासाहेब
पेशवे/ ८.७ तात्या टोपे/ ८.८ रंगो बापू/ ८.९ वासुदेव बळवंत
फडके/ ८.१० लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक/ संदर्भ

प्रकरण ९ वे : लहुजी साळवे यांच्या कार्याचे महत्त्व आणि सद्यस्थिती
(पृ. क्र. १५६ ते पृ. क्र. १६४)

परिशिष्टे

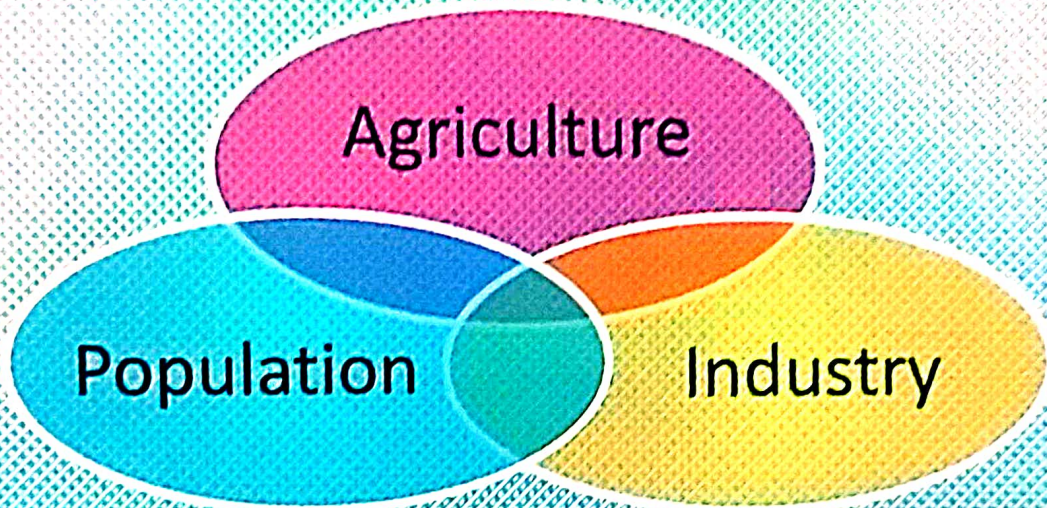
(पृ. क्र. १६५ ते पृ. क्र. १७८)

१. साळवे घराण्याची वंशावळी
२. लहुजी राघोजी साळवे यांचा जीवनपट
३. लहुजी साळवे यांच्या सामाजिक व शैक्षणिक
कार्याचा निर्देश असलेले ज्ञानोदय मधील मूळवृत्त
(दि. १५ डिसेंबर, १८५३)
४. (अ) मांग-महारांच्या दुःखाविषयीचा निबंध
(निबंधाचा पूर्वार्ध ज्ञानोदय (दि. १५ फेब्रु., १८५५)
(ब) मांग-महारांच्या दुःखाविषयीचा निबंध
(निबंधाचा उत्तरार्ध ज्ञानोदय (दि. १ मार्च, १८५५)
५. निवडक छायाचित्रे

संदर्भ ग्रंथ सूची

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND INDIAN ECONOMY

Editor
Dr. Balaji Survase
Dr. Rajaram Patil

Jyotikiran Publication, Pune

Sustainable Development and Indian Economy

1st Edition - August 03, 2020

Editor

©Dr. Balaji Survase

©Dr. Rajaram Patil

©All rights reserved.

Price : 100/-

Cover Page Design – Santosh Mane

ISBN- 978-81-946685-1-0

Printed at - Satish Baphna & Amit Baphna

Amitsons Digital Copier, Swargate Pune - 9

Published by

Santosh Mane, Jyotikiran Publication, Pune

Sr. No. 204, Sahajeevan Society, Bhekrinagar, Hadpsar, Pune - 8

Mobile - 8888454089 email- jyotikiranpublicationpune@gmail.com

Note-The opinion expressed in articles by the contributors not by the editors

---

Contents

1	Environmental Sustainability And Balance Growth <i>Prof. Prashant Sawant</i>	01
2	Primary Agriculture Co-Operative Credit Societies <i>Dr. N. P. Biradar</i>	12
3	Sustainable Development And Developing Countries <i>Dr. Nasiket Govindrao Suryavanshi</i>	29
4	Facts Of Indian Economy <i>Dr. R. G. Rasal</i>	26
5	Impact Of Global Warming On Agriculture Sector In India <i>Dr. Ganpat Gopal Gaikwad</i>	32
6	Sustainable Development In India <i>Dr. Caroline David</i>	36
7	Tourism Development In Sindhudurg District <i>Dr. Paresh Vidyadhar</i>	40
8	Stainable Programmes By Mahindra And Mahindra Group <i>Dr. Heena Jayesh Ganatra</i>	46
9	Role Of Economy In Sustainable Development <i>Dr. Sheth Shabbir Z</i>	55
10	Long Run Effects Of Pollution On Human Capital <i>Varun Jashnani</i>	60
11	Impacts Of Climate Change On Human And Ecology <i>Harichandra Vishnu Kele</i>	67
12	Scope For Agro Tourism In Devgad Region <i>V. B. Kunure</i>	81
13	Service Sector: The Backbone Of Indian Economy <i>Prof. Sahebrao Baliram Patil</i>	89
14	Cashless India For Sustainable Development <i>Mr. Dayunand V Thakur</i>	93
✓ 15	Relationship Between Unemployment And Poverty <i>Dr. Balaji Survase</i>	100

**Agriculture Environment Population
and Sustainable Development**

**Editor
Dr. Rajaram Patil
Dr. Balaji Survase**

Jyotikiran Publication, Pune

Agriculture Environment Population and Sustainable Development

1st Edition - August 03, 2020

Editor

© Dr. Rajaram Patil

© Dr. Balaji Survase

©All rights reserved.

Price : 100/-

Cover Page Design- Santosh Mane

ISBN - 978-81-946685-0-3

Printed at- Satish Baphna & Amit Baphna
Amitsons Digital Copier, Swargate Pune - 9

Published by

Santosh P. Mane, Jyotikiran Publication, Pune

Sr. No. 204, Sahajeevan Society, Bhekrinagar, Hadpsar, Pune - 8

Mobile - 8888454089 email- jyotikiranpublicationpune@gmail.com

Note-The opinion expressed in articles by the contributors not by the editors

---

Contents

1	Water Resource Sustainable Development Dr. Ghadge Shrikant	- 01
2	Agricultural Density Dr. Gadekar Deepak	- 07
3	Plants And Sustainable Agriculture Dr.S B. Shisode	-14
4	Wetland And Environment Sustainability Dr. Harvinder Singh	-20
5	Modern Technolies in Agriculture Dr. Bapu Raut	-26
6	Ecology in Agricultural Sustainable Development Dr. Balu Rathod	-32
7	Natural Hazards on Ecosysytem Dr. Nandini P. Wagh	- 37
8	Meteorological Drought And Groundwater Devender Singh & Dr. J. P. Gupta	-46
9	Mangroves in Coastal Zone Ramya, M & Dr. Lancelet, T.S	- 55
10	Threats to Sustainable Development Prof. Dr. Praveen G. Saptarshi	- 63
11	Environmental Protection And Economy Dr.Nandini Deshpande	- 70
12	Female Occupational Structure Dr. Narke S.Y.	- 77
13	Migration in India Sandesh M.V.	- 85
14	Tribal Population Anilkumar R. Pathare & Jyoti A. Pathare	- 93
✓ 15	Msme Sector In India Dr. Balaji Survase	- 99
16	Temporal Variation In Agriculture Dr. Rajaram Patil	- 105

UNDERSTANDING THE ENVIRONMENT OUR EARTH – OUR RESOURCES

Dr. Rajaram Patil
Dr. C. Mallanna

UNDERSTANDING THE ENVIRONMENT
OUR EARTH – OUR RESOURCES

© Dr. Rajaram Patil
© Dr. C. Mallanna

❖ **Publisher :**

Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
Limbaganesh, Dist. Beed (Maharashtra)
Pin-431126, vidyawarta@gmail.com

❖ **Printed by :**

Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
Limbaganesh, Dist. Beed, Pin-431126
www.vidyawarta.com

❖ **Page design & Cover :**

Shaikh Jahuroddin,Parli-V

❖ **Edition: 11/07/2020**

ISBN 978-93-90284-20-7

❖ **Price : 200/ -**

All Rights Reserved, No part of this publication may be reproduced, or transmitted, in any form or by any means, electronic mechanical, recording, scanning or otherwise, without the prior written permission of the copyright owner. Responsibility for the facts stated, opinions expressed. Conclusions reached and plagiarism, If any, in this volume is entirely that of the Author. The Publisher bears no responsibility for them. What so ever. Disputes, If any shall be decided by the court at Beed (Maharashtra, India)

Content

No.	Title of the Research Paper	Page No.
1	Livelihood Dimensions Of The Impact Of Aquatic Plants Invasion Of Waterways Along The River Nun In Southern Nigeria Ukpong, I.G., Ladu, T. And Kainga, P.E.	09
2	Global Warming : Causes And Consequences Dr. Alpna Jyoti	19
3	Natural Resources And Environment Dr.Suresh Doddamani	29
4	Gandhian Political Economy Thought And Sustainable Development Mr. Deshmukh Appasaheb M	37
5	Corporate Response Towards Environmental Accounting In India: A Perceptual Study Mr. Kantharaju N. P, & Dr. Devarajappa S	43
6	Impacts Of Climate Change On Plants Dr. Prakash B. Holer	53
7	World Wide Environmental Problems And Social Issues Prof. S.M.Gujagond & Dr.B.C.Patil	61
8	Automobile Industry And Environment Mrs. Valarmathi Thevar	71
9	Review On Environmental Pollution Dr. Nathiram Rathod	77
10	The Role Of Society In Disaster Management Prof. Balasaheb Chakor	85
11	Environmentalpollution And Strategiesofits Protection. Dr.Deshmukh Nitin	95
12	Environmental Issue And Challenges In India Dr. Balaji Survase	109
13	Water Standards And Water Quality Management In India Dr. P.B .Achole. & Mr.Swami B.M.	117